

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією

Протокол № 3

«26» лютого 2024 р.

Заступник голови Приймальної комісії

Юрій КАГАНОВ

ПОГОДЖЕНО:

Відповідальний секретар відбіркової комісії

Вікторія БУЛИЧОВА

Гарант освітньо-наукової програми

Людмила ЧЕРНЯВСЬКА

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ІСПИТУ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ С 7 ЖУРНАЛІСТИКА**

Освітній і науковий ступінь: доктор філософії

Спеціальність: С 7 Журналістика

Освітньо-наукова програма: Журналістика

Запоріжжя – 2025 рік

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 061 Журналістика – з'ясувати рівень теоретичних знань та практичних навичок вступників, яких вони набули під час навчання на освітньому ступені / рівні спеціаліста / магістра, з метою формування рейтингового списку та конкурентного відбору здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії зі спеціальності 061 Журналістика в межах ліцензійного обсягу університету.

2. ФОРМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Фаховий іспит зі спеціальності проходить в очній або дистанційній формі.

Іспит в очній формі проходить у приміщенні Запорізького національного університету (з дотриманням заходів безпеки в умовах воєнного стану) у два етапи. Письмовий етап – вступники надають відповіді на питання екзаменаційного білету у письмовій формі. Тривалість письмового етапу – до 45 хв. Усний – співбесіда вступника з фаховою атестаційною комісією ЗНУ з питань екзаменаційного білету (до 30 хв).

Іспит у дистанційній формі проходить у два етапи. Підготовчий етап – самостійна підготовка відповідей на питання екзаменаційного білета (до 10 хв.) та основний етап – співбесіда вступника з фаховою атестаційною комісією ЗНУ з питань екзаменаційного білету (до 45 хв.)

Для складання фахового іспиту зі спеціальності у дистанційній формі вступник надає Приймальній комісії ЗНУ один з документів: документ про проживання (перебування) поза межами м. Запоріжжя (витяг з реєстру територіальної громади, довідка ВПО), документ про перебування поза межами України або документ, який підтверджує наявність іншої поважної причини. Рішення про допуск до складання іспиту у дистанційній формі приймається Приймальною комісією.

У разі складання фахового іспиту зі спеціальності у дистанційній формі вступник має забезпечити процедуру ідентифікації особи, яка включає перевірку

персональних даних та забезпечення безперебійного технічного оснащення для відеозв'язку з фаховою атестаційною комісією ЗНУ у режимі реального часу.

Проведення фахових іспитів зі спеціальності та презентація дослідницької пропозиції як в очному, так і в дистанційному форматах, підлягають обов'язковому відео- та аудіозапису, який не може бути переданий третім особам.

3. СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА

Білет фахового вступного випробування містить 3 теоретичних питання.

4. ВИМОГИ ДО ВІДПОВІДІ ВСТУПНИКА

У питаннях оцінюється знання вступника з базових фахових дисциплін, що є необхідними для коректного вираження певних понять, а також для розуміння широкого кола теоретичних та практичних завдань, володіння навичками, що є необхідними для професійної діяльності в межах програми.

Правильність виконання завдань оцінюється відповідно до критеріїв оцінювання знань.

Екзаменатор не зобов'язаний читати розв'язання завдань, що наведені вступником в чернетці.

Під час проведення іспиту забороняється використовувати підручники, навчальні посібники, інші джерела інформації (якщо це не передбачено програмою). Також забороняється користуватися мобільними телефонами та іншими засобами зв'язку і передачі даних.

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Для особи, яка претендує на зарахування для здобуття ступеня доктора філософії (за 200 бальною шкалою):

Високий рівень (175-200 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в повній мірі засвоїв увесь програмний матеріал, показує знання не лише основної, але й додаткової літератури, наводить власні міркування, робить узагальнюючі висновки, використовує знання з суміжних галузевих дисциплін,

вдало наводить приклади.

Достатній рівень (150-174 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: має також високий рівень знань і навичок. При цьому відповідь досить повна, логічна, з елементами самостійності, але містить деякі неточності або пропуски в неосновних питаннях. Можливе слабке знання додаткової літератури, недостатня чіткість у визначенні понять.

Задовільний рівень (124-149 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповідь неповна, неглибока, містить неточності, робить помилки при формулюванні понять, відчуває труднощі, застосовуючи знання при наведенні прикладів.

Низькій рівень (100-123 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в загальній формі розбирається у матеріалі, допускає суттєві помилки при висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті.

До участі у конкурсі не допускається (0-99 балів), якщо вступник виявив такі знання та вміння: не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті.

6. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Перелік запитань

1. Актуальні проблеми розвитку соціальних комунікацій в Україні та їх дослідження.
2. Наукові напрямки дослідження соціальних комунікацій у сучасній Україні.
3. Основні напрямки професійної діяльності журналіста.
4. Параметри оцінювання текстів масової інформації.
5. Норми і кодекси професійної етики журналіста.
6. Суперечності суспільного пізнання на сучасному етапі.
7. Журналістика в системі соціальних комунікацій.
8. Роль медіа у формуванні громадянського суспільства в Україні.
9. Різновиди комунікаційних каналів у системі соціальних комунікацій.
10. Правові основи функціонування масмедіа.
11. Методологія аналізу інформаційних складників у сучасних соціальних комунікаціях.

12. Основні концепції та моделі соціально-комунікаційного знання.
13. Психологічні основи інформаційної взаємодії.
14. Інформаційне протиборство (інформаційна експансія, інформаційна агресія, інформаційна війна).
15. Електронна комунікація, її функції.
16. Комунікаційні бар'єри.
17. Система соціальнокомунікаційних наук у контексті загальної системи наукового знання.
18. Інформаційний простір держави.
19. Інформаційна індустрія. Органи керування інформаційним простором.
20. Соціологічні методи дослідження аудиторії та інструментарій соціальних комунікацій.
21. Розвиток журналістикознавства в системі наук про соціальні комунікації.
22. Структура та механізм інформаційної взаємодії в системі «масмедіа – масова аудиторія». Бар'єри інформаційної взаємодії.
23. Контент-аналіз як метод вивчення масмедіа.
24. Структура поняття «соціальна комунікація».
25. Особистісні, групові, суспільні комунікаційні потреби.
26. Опитування як науковий метод.
27. Кількісні і якісні різновиди опитувань.
28. Ліберально-демократичні і тоталітарні принципи та схеми функціонування соціальнокомунікаційних інститутів.
29. Соціальні комунікації в умовах ідейного протистояння у світі.
30. Теоретичні та емпіричні методи дослідження в галузі соціальних комунікацій.
31. Документ у системі соціальних комунікацій.
32. Закон України «Про медіа»: зміни в термінологічній системі, роботі журналістів, редакції та власників.
33. Система документної комунікації у ХХ ст.
34. Поняття про соціальну пам'ять у системі соціальних комунікацій. Структура соціальної пам'яті суспільства.
35. Паблік рилейшнз: сутність поняття, принципи та функції.
36. Інтерв'ю як науковий метод. Класифікація інтерв'ю.
37. Місце напряму «Соціальні комунікації» в системі наукових досліджень. Історія виникнення соціальних комунікацій як навчальної дисципліни.

38. Види, рівні та форми комунікаційної діяльності.
39. Паблік рилейшнз у функціональній структурі організації.
40. Професіоналізація кадрів у системі соціальних комунікацій.

7. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Курбан О.В. Сучасні інформаційні війни в мережевому он-лайн просторі : навчальний посібник. Київ : ВІКНУ, 2016. 286 с.
2. Медіакультура в контексті міждисциплінарних досліджень : монографія / за загал. наук. ред. В. В. Березенко, М. А. Лепського, О. О. Семенець ; відп. ред. К. Г. Сіріньок-Долгарьова. Запоріжжя : Кераміст, 2017. 309 с.
3. Методологія досліджень мас-медіа: робоча книга (handbook) / за заг. ред. К. Г. Сіріньок-Долгарьової. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 156 с. Підготовка докторів філософії (PhD) у Запорізькому національному університеті: навчально-методичний посібник / В. І. Меньяло та ін. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 152 с.
4. Нашинець-Наумова А. Ю. Інформаційне право: навч. посіб. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 136 с.
5. Островська Н.В. Прикладні соціально-комунікаційні технології. Запоріжжя: ЗНТУ. 2017. 109 с.
6. Свобода слова в умовах збройного конфлікту. Огляд практики Європейського суду з прав людини / Бурмагін О.О., Опришко Л.В., Опришко Д.І., Київ : ГО «Платформа прав людини», 2019. 112 с.
7. Холод О. Соціальні комунікації: тенденції розвитку : Навч. посіб. 2-ге вид., перероб. й доп. К. : Видавництво «Білий Тигр», 2018. 370 с.
8. Холод О.М. Теорія та історія соціальних комунікацій: курс лекцій. Івано-Франківськ: ПНУ ім. В. Стефаника, 2020. 230 с.
9. Чудовська, І. Соціологія масових комунікацій: Навч. посіб. Київ : 2021. 235 с.

Додаткова

1. Даниленко С. І. Громадянський вимір комунікаційної революції:

Модернізація суспільних комунікацій від друкарсько-верстата до соціальних мереж : монографія. Київ, 2010.

2. Єршомін М. М. Несподівані перехрестя міжнародної політичної комунікації: вплив та інсайти універсальних кодів медіа на прикладах подкастів, коміксів та нового медіа. *Медіафорум: аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент* : зб. наук. праць. Чернівці, 2021. Т. 9. С. 263–274

3. Кодекс етики українського журналіста. *Журналіст України*. 2014. № 1. С.13.

4. Красняк О. П. Соціальні комунікації: особливості їх запровадження в період війни. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/issue/view/48>

5. Кросмедіа: контент, технології, перспективи: колективна монографія / за заг. ред. В. Е. Шевченко. Київ : Кафедра мультимедійних технологій і медіадизайну Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2017. 234 с.

6. Різун В. В. Начерки до методології досліджень соціальних комунікацій. URL: http://journlib.univ.kiev.ua/Nacherky_do_metodologiyi.pdf 07.04.2012

7. Чернявська Л. В. Трансформація медіареальності в умовах війни в Україні. *Держава та регіони*. Серія: Соціальні комунікації. 2022. № 2. С. 78-85. URL: http://www.zhu.edu.ua/journal_cpu/index.php/der_sc/article/view/903/880

8. Ятчук О. М. Інтерактивне телебачення: соціально-комунікаційні моделі та технології : монографія. Дніпро : УМСФ, 2018. 136 с.

9. Berger A. *Media and Communication Research Methods : Introduction to Qualitative and Quantitative Approaches*. 3rd ed. San Francisco : SAGE, 2014. 364 p.

10. Innovative Methods in Media and Communication Research / Eds. S. Kubitschko, A. Kaun. Switzerland : Palgrave Macmillan, 2016. 330 p.

Інформаційні ресурси:

1. Державний комітет телебачення і радіомовлення України.

URL: <http://comin.kmu.gov.ua/>.

2. Детектор Медіа. URL: <https://detector.media/>.

3. Закон України «Про медіа». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>

4. Комісія з журналістської етики. URL: <http://www.cje.org.ua/ua>.

5. Міністерство культури та інформаційної політики України (МКІП).

URL: <https://mkip.gov.ua/>.

6. Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення.

URL: <https://www.nrada.gov.ua/>.

7. Сайт Національної бібліотеки України імені В.Вернадського.

URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

8. Google Scholar. URL: <http://www.scholar.google.com>.

9. Open science in Ukraine. URL: <https://openscience.in.ua>.

10. Policies and ethics. *Elsevier*. URL:

<https://www.elsevier.com/authors/journal-authors/policies-and-ethics>.

11. Research Gate. URL: www.rserchgate.net.

Голова фахової
атестаційної комісії

Людмила Чернявська